

Skötselplan för inneslutning och erosionsskydd vid f.d. Klippans Läderfabrik

2020-05-13

Inledning

Denna skötselplan beskriver hur inneslutningen av förorenade massor vid f.d. Klippans Läderfabrik, Klippans kommun, Skåne Län, ska skötas för att inneslutningen ska fungera tillfredsställande på lång sikt.

De förorenade massorna har uppstått efter Läderfabrikens verksamhet som bedrevs från 1906-1988. De består av processavfall från fabriken samt förorenat sediment från slamdammar.

Den första inneslutningen på området gjordes av Klippans kommun 1996 med bidrag från Naturvårdsverket. Då samlades förorenade sediment upp i en hög och täcktes över med tätskikt och skyddsskikt. På samma sätt täcktes en hög med spaltläder över strax intill.

När bidrag söktes för resten av saneringen av f.d. Klippans Läderfabrik 2007 bestämdes genom en riskvärdering att den påbörjade inneslutningen skulle utökas och kompletteras. När saneringen av marken under och kring fabriken genomfördes 2016-2017 installerades en plastspont (=tätskärm) uppströms inneslutningen, tätskiktet utökades till att täcka en större mängd massor samt området mellan de två kullarna fick ett sammanhängande tätskikt. Inför saneringen bestämdes, i dialog med tillsynsmyndigheten, Länsstyrelsen i Skåne Län, att en skötselplan för inneslutningen skulle upprättas.

Den sista deletappen av saneringen vid f.d. Läderfabriken var schakt av förorenade sediment i Bäljane å, vilket genomfördes under 2018. I samband med denna sanering färdigställdes även inneslutningen genom att ett erosionsskydd anlades i Bäljane å. Mark- och miljödomstolen gav tillstånd för vattenverksamheten, sanering av Bäljane å samt anläggandet av erosionsskyddet, i mål nr M 917-17, Växjö 2018-04-30. Ett av villkoren i domen var att en skötselplan för erosionsskyddet skulle lämnas in till tillsynsmyndigheten.

Föreliggande skötselplan omfattar skötsel av inneslutningen där erosionsskyddet utgör en del i enlighet med överenskommelse med tillsynsmyndigheten samt villkor från Mark- och Miljödomstolen.

Utöver denna skötselplan finns även ett kontrollprogram för långsiktig omgivningspåverkan där halter av de aktuella föroreningarna krom och arsenik analyseras i grund-, dag- och ytvatten i anslutning till den f.d. läderfabriken.

Recipient

Recipient för utgående vatten från inneslutningen är Bäljane å vilken mynnar i Rönneå.

Huvudavrinningsområde: Rönne å - SE96000

Vattenförekomst: Bäljane å nr 1: Smålarpsån-Perstorpsån, EU_CD SE622639-133859

Koordinater: SWEREF99 TM Nordlig 6222940, Östlig 388684

Tidsperiod

Skötselplanen börjar gälla omgående och gäller tillsvidare, men i minst 30 år. En skötselplan bör ses som ett levande dokument som kontinuerligt utvärderas och revideras efter behov. En översyn görs minst vart femte år.

Ansvar

Klippans kommun ansvarar för att skötseln av inneslutningen genomförs enligt denna skötselplan.

Inneslutningen

Inneslutningen innehåller uppskattningsvis 100 000 ton förorenade massor. Inneslutningen består av plastspont, dränering, tätskikt, skyddsskikt och erosionsskydd. Uppbyggnaden av inneslutningen visas i plan och profil i ritningar enligt bilageförteckningen.

Plastsponten hindrar grundvatten som kommer söderifrån att tränga in i inneslutningen. Plastsponten sträcker sig ca 1/3 av längden ner mot ån på vardera sidan om inneslutningen. Placering av plastspont (benämns tätskärm på ritningar) framgår av ritning "Skötselplan". Olika längder på sponten framgår av ritning 100G1501. Utanför plastsponten finns en dränering som leder bort både grundvatten och regnvatten som infiltrerat genom skyddsskiktet, se profil på ritning 100T0402. På resten av sträckan ner mot ån finns en dränering som hindrar grundvattnet från att tränga in i inneslutningen, se profiler på ritningarna 100T0401, 100T0402, 100T0404 och 100W5140 (aktuella profiler är inramade med röd rektangel). Det finns ett antal spolbrunnar (benämns rensbrunn på ritning) på dräneringen. Dräneringens sträckning och spolbrunnarnas placering framgår av ritningar 100W5101-5102 och "Skötselplan".

För att hindra regnvatten från att infiltrera ner i inneslutningen finns ett tätskikt bestående av en bentonitmatta och en texturerad HDPE-duk, se utbredning i ritning "Skötselplan". Ovanpå HDPE-duken ligger 300 mm drängrus som överlagras av en geotextil. Ovanpå geotextilen ligger 1,1 m fyllning och överst ca 100 mm matjord, sammanlagt 1,5 m skyddsskikt. Ytorna är besådda med en ängsfröblandning. Uppbyggnaden av tät- och skyddsskikt för olika delar av inneslutningen visas i profil på ritningarna 100T0401-0404 (aktuella profiler är inramade med röd rektangel).

För att hindra ån från att erodera in i de förorenade massorna finns ett erosionsskydd längs en sträcka på ca 150 m. Erosionsskyddet består av 0,5 m krossmaterial 0-300 mm. Detta överlagras av 100 mm matjord ner till +11 möh och av ett lager natursten 100-200 mm nedanför denna nivå. Utbredningen av erosionsskyddet framgår av ritning 100T0502. En profil av erosionsskyddet visas i ritning 100T0403.

Skötsel

Denna skötselplan omfattar ett område som avgränsas av tätskiktet och en skyddszon på ca 7 m utanför detta, se inlagd begränsningslinje i ritning ”Skötselplan”. I denna ritning finns även tabeller med koordinater för begränsningslinjen.

Skötseln syftar till att upprätthålla funktionen på inneslutningens alla delar.

För att garantera funktionen på tätskikt och dränering måste växtrötter hindras från att tränga ner i dessa. Därför får inte växter med djupgående rötter växa på området. För att hindra att detta sker ska området betas eller slås minst en gång om året. Större delen av området ligger inom ett instängslat område som är tänkt att betas med får i augusti varje år. Området utanför det instängslade området ska slås eller röjas minst en gång om året. Om det instängslade området inte blir betat ska även detta område slås eller röjas minst en gång om året. Placering av stängsel framgår av ritningarna 100L0201-0202. Kommunen kontrollerar att skötsel blir utförd.

Kommunen kommer att kontrollera så att synliga skador på skyddsskikt och erosionsskydd inte uppstår. Kontrollen kommer att göras en gång om året i samband med kontroll av betning/röjning eller om det varit extremflöden i ån (nivå över +12,5 m). Åtgärder vidtas vid behov.

För att upprätthålla funktionen på dräneringen ska den kontrolleras och spolats vart 5:e år. Placering av spolbrunnar framgår av ritningarna 100W5101-5102. I det fall dräneringen är igensatt och inte går att åtgärda med spolning ska andra åtgärder vidtas för att återställa dräneringens funktion.

För att upprätthålla funktionen på erosionsskyddet och tätskiktet måste inneslutningen kontrolleras för erosion och sättning vart 10:e år av en besiktningsman. Utöver okulär kontroll kommer även övergripande höjdmätning för att kontrollera sättning att göras. En förstagångsbesiktning av inneslutningen kommer att göras under 2020. Resultatet från förstagångsbesiktningen ska användas som utgångspunkt för framtida besiktningar. Den första ordinarie besiktningen ska utföras 2030.

Tillsynsmyndigheten kommer att informeras innan utförande om större åtgärder på inneslutningen är nödvändiga. Tillsynsmyndigheten kommer även att erbjudas möjlighet att delta vid 10-års besiktningarna. Kommunen ansvarar för att åtgärda eventuella anmärkningar vid besiktningarna.

Det kommer att framgå av informationsskyltar placerade vid grindarna till det instängslade området att schakt eller andra arbeten som riskerar att skada tätskikt, dränering eller andra för inneslutningen viktiga delar inte får utföras. Vid varje schakt eller annat arbete inom området (t.ex. vid reparation av ledningar) ska en riskbedömning göras och vid behov skyddsåtgärder vidtas för att undvika skador på inneslutningen.

Sammanfattning av skötsel/kontroll:

Potentiellt problem	Frekvens	Skötsel/åtgärd	Kontroll
Rotinträngning i tätskikt och dränering	1 gång per år	Betning eller slätter av hela området	Betning/slätter kontrolleras av kommunen
Synliga skador på skyddsskikt eller erosionsskydd	1 gång per år eller efter extremflöde	Åtgärdas vid behov	Kontrolleras av kommunen
Igensättning av dränering	Vart 5:e år	Spolning och vid behov annan åtgärd	Kontroll av igensättning i dränering
Erosion eller sättning i erosionsskydd eller tätskikt	Vart 10:e år	Åtgärdas vid behov	Kontroll av erosion och sättning av oberoende besiktningsman

Redovisning

En redovisning av skötseln ska lämnas in till tillsynsmyndigheten vart 5:e år. Den första femårsperioden blir 2020-2025. Redovisningen ska lämnas in senast den 1 mars året efter (första blir 2026). I redovisningen ska den årliga skötseln som genomförts sedan förregående redovisning beskrivas. Till redovisningen ska eventuell besiktning som genomförts bifogas. De eventuella åtgärder som besiktningen lett till ska beskrivas. Om arbete som riskerat skada tätskikt, dränering eller andra för inneslutningen viktiga delar utförts inom området ska detta beskrivas och vilka skyddsåtgärder som vidtagits.

I redovisningen ska även översynen av skötselplanen redovisas och eventuella förändringar föreslås. Skötsel ska utföras minst tom 2050, därefter ska behovet av fortsatt skötsel ses över vid varje redovisningstillfälle.

Bilagor

Planritningar:

- ritning Skötselplan
- bygghandling ritning 100G1501
- relationshandling ritning 100T0502
- relationshandling ritning 100L0201
- relationshandling ritning 100L0202
- relationshandling ritning 100W5101
- relationshandling ritning 100W5102

Profiler:

- relationshandling ritning 100T0401
- relationshandling ritning 100T0402
- relationshandling ritning 100T0403
- relationshandling ritning 100T0404
- relationshandling ritning 100W5140